לא בשטרי פסיקתא · החתן והכלה פוסקין תנאים ביניהם בשני עדים והעדים חותמים עדות גמורה וא"ת א"כ מאי למימרא איצטריך כגון דליכא קנין אלא דברים ואשמעינן דדבר גידל דלא בעי קנין: לברר לו כהן · אלא יתנו לכהן אחר: אי הכי · דטעמא משום שיעבודא דאורייתא הוא והוה ליה כמעיד עדים ותותמים אמאי אין בנו פדוי: שמא יאמרו פודין את הבכור בשטרי חוב שיש לו על אחר ומסרו לכהן בפליטו דאתי למימר מה לי · האי שטרא ומה לי האי שטרא ואמן תנן במסכת בכורות אין פודין לא בעבדים ולא בשטרות ולא בקרקעות" וילפינן לה התם מקראי בפרק יש בכור לנחלה: לאחר חיתום שטרות · תחת חתימת העדים כתוב "פלוני ערב" והוא מודה בדבר: נוכס מנכסים בני חורין · המלוה מן הערב ולא מנכסים משועבדים כיון דלאחר חיתום השטר הוא הויא לה כמלוה על פה: אליבא דבן נגס פליגי עלמא לא פליגי · כלומר בהא שפיר קאמרת דר' יוחנן כרבי ישמעאל ולא כבן נגס דאמר רבי יוחנן דלבן נגס פטור דהשתא ומה ערב דשיעבודא דאורייתא הוא דכתיב "אנכי אערבנו" (בראשית מג) כי ליכא עדים פטור (כ"ש כה"ג: כי רבי ישמעאל וריש לקיש דאמר כבן נגס אליבא דבן נגס כ"ע לא פליגי כי

מסורת הש"ס

לא בשטרי פסיקתא ואם כן מאי למימרא איצטריך כגון דליכא קנין אלא דברים ואשמעינן דדבר גידל דלא בעי קנין: לברר לו כהן אלא יתנו לכהן אחר: אי הכי דטעמא משום שיעבודא דאורייתא הוא והוה ליה כמעיד עדים ותותמים אמאי אין בנו פדוי: שמא יאמרו פודין את הבכור בשטרי חוב שיש לו על אחר ומסרו לכהן בפליטו דאתי למימר מה לי האי שטרא ומה לי האי שטרא ואמן תנן במסכת בכורות אין פודין לא בעבדים ולא בשטרות ולא בקרקעות ילפינן לה התם מקראי בפרק יש בכור לנחלה: לאחר חיתום שטרות · תחת חתימת העדים כתוב פלוני ערב והוא מודה בדבר: נוכס מנכסים בני חורין · המלוה מן הערב ולא מנכסים משועבדים כיון דלאחר חיתום השטר הוא הויא לה כמלוה על פה: אליבא דבן נגס פליגי עלמא לא פליגי · כלומר בהא שפיר קאמרת דר' יוחנן כרבי ישמעאל ולא כבן נגס דאמר רבי יוחנן דלבן נגס פטור דהשתא ומה ערב דשיעבודא דאורייתא הוא דכתיב "אנכי אערבנו" (בראשית מג) כי ליכא עדים פטור (כ"ש כה"ג: כי רבי ישמעאל וריש לקיש דאמר כבן נגס אליבא דבן נגס כ"ע לא פליגי כי

עין משפט נר מצוה:

ו [א] מיי' פכ"ג מהל' אישות הל' יג ופ"ו מהל' זכיה הל' יז סוס"ע אה"ע סימן נא:

ו א מיי' פי"א מהל' בכורים ס"ז סוס"ע יו"ד סי' שה סעיף ד:

ז ב מיי' פכ"ו מהל' מלוה ולוה הל' א סמג עשין לד סוס"ע מ"מ סי' קכט סעיף ד:

תא שמע כתב לכהן שאני חייב כו' חייב לו חמש סלעים · הא סלקא דעתין דהאי חייב משום שנתחייב לו ונשתעבד ע"י השטר ולהכי בנו אינו פדוי ומשני שאני התם דמשועבד ליה מדאורייתא פירוש להכי יכול הכא להתחייב ע"י השטר שיש עליו קלת שעבוד אבל במקום דליכא שעבוד לא מצי למשתעבד בשטרא: חייב ליתן לו חמש סלעים · ובכי האי גוונא מיירי דאי לאו הכי מאי קמ"ל דמיחייב: לברור לו כהן · אפי' במכירי כהונה מיירי דמסתמא קנה בלא כתיבה כדמוכח בשאלתי כל הגט (גיטין נ.) ומיהו צריך כתיבה דלא ליהדר ביה והוה מצי לשטויי שכתב לו משום דלא לימא ליה פרעתי הואיל ובשטר גמור מיירי: אי הכי בנו אמאי אינו פדוי · כלומר הוה ליה למימר דליהוי פדוי לכשיבא ליד כהן דהכי דקודם שבא לידו דינא הוא דאינו פדוי דלא עליה אלא שעבוד בעלמא מ"מ כשיגיעו לידו אמאי אין בנו פדוי ובברייתא משמע דאינו פדוי לגמרי: אמאי אינו פדוי כדעולא כו' · וא"ת עולא ליה ליה דרבי יוחנן דאמר חייב דאיצטריך ליה לפרושי טעמא משום שלא יאמרו פודין בשטרות וי"ל דאיצטריך לפרושי הכי משום דמיירי בכל ענין אפילו כתב לו שאני חייב לו ה' סלעים לפדיון ואפי' לא כתב לו הכי סתמא דמילתא לפדיון בנו הוא דקאמר ולעולם אית ליה דר' יוחנן · מ"ר: כתנאי ערב היוצא אחר חיתום שטרות · ולא חתם עצמו היטב אלא ואני ערב בעלמא כעין שלמעלה והשתא משמע הכא דערב היוצא אחר חיתום שטרות מיחייב משום דחשיב כמודה שנעשה ערב בשעת מתן מעות וקשה לרבי דלא משמע הכי בסוף פ"ב דגיטין (דף כא. וש"ס) דאמרינן התם בעי רמי בר חמא היו מוחזקין בטבלא שהיא שלה וגבו כתוב עליה והרי היא יוצאה מתחת ידו כו' מהו מי אמרינן אקניתה ניהליה או דלמא כו' ובעי למיפשט רבא מערב היוצא אחר חיתום שטרות גובה מנכסים בני חורין אלמא דחייב משום דשיעבד נפשיה כשהתם עצמו בשטר ומשום הכי פשיט שפיר דהא האי שטרא כשהתם בו הערב לאחר זמן כבר היה מסור למלוה והילך נכסי הערב משועבדין בו והא בעינן ספר מקנה אי לאו דאקנייה ניהליה מלוה לערב ותתם והדר מסר ניהליה ואי מטעם הודאה מיחייב א"כ לא צריך שיהא קנוי לערב ואומר רבי דלעולם מחמת הודאה מיחייב והכי פשט רבא דאי אמרת בשלמא בעלמא קני כה"ג משום הכי מיחשב הודאה דאלימא מילתא דשטר וחשיבא הודאה אלא אי אמרת בעלמא לא מיחייב כה"ג אם כן הכא נמי לא אלימא מילתא דהאי שטרא ולא תשיב הודאה · מ"ר (א): אליבא דבן נגס כ"ע לא פליגי · פירוש רבי יוחנן לא מצי סבר כבן נגס ותימה לר"י דהואיל ובן נגס פליג אדרבי יוחנן דלא חשיב ליה הודאה מגא ליה לרבי יוחנן דרבי ישמעאל סבירא ליה כותיה דהא בשלהי ב"ב (דף קטו.) *אמר רבי יוחנן גופיה תנוק היה רבי ישמעאל אף בתנוק ודלמא דוקא בתנוק הוא דפליגי דרבי ישמעאל סבר משעבד נפשיה ובן נגס סבר דתנוק לא משעבד נפשיה אבל בהודאה ל"פ כלל דמודה רבי ישמעאל דאינה הודאה ונראה לי דיש לדקדק מדקתני רישא ערב היוצא אחר חיתום שטרות ואי לא פליג רבי ישמעאל בהודאה לא הוה ליה למיתני הכי אלא הוה ליה למימר דערב שלא בשעת מתן מעות משתעבד נפשיה אלא הא קמשמע לן דאפילו תמני לומר דלא מיחייב משום דלא משעבד נפשיה הואיל ולא הוי בשעת מתן מעות מכל מקום מחמת הודאה מיחייב וכי תימא ומנלן דבתנוק פליגי דלמא בהא דוקא פליגי יש לדקדק מדקאמר רבי ישמעאל למה השיב לו הרי שהיה תוקף ואם תמצי לומר דמודה רבי ישמעאל בתנוק דלא מיחייב א"כ היכי קאמר ליה למה לא יתחייב מטעם הודאה ומה השיבו הרי שהיה תוקף אין הכדון דומה לראייה אלא ודאי בתנוק נמי פליגי והכי קאמר לו למה לא יתחייב משום דמעכשיו הוא דמשעבד נפשיה ושוב שמעתי מר' כדברי ור"ת מפרש כולה סוגיא בלא הודאה שלא היה חייב לו כלום מתחלה והא דקאמר חייב אני לך מנה בשטר הייט בשטר גמור שחתמו היטב שרוצה להשתעבד ולהתחייב לו מנה בשטר זה ובהא פליגי רבי יוחנן סבר אלימא מילתא דשטרא לאקנויי ביה בשטר זה כמו שהודה בפני עדים ואין הדמיון טוב אלא איידי דנקט לעיל דאמר להו אתם עדי נקט נמי הכא כמ"ד להו אתם עדי דמי ואין לתמוה היכי משתעבד בשטר זה הא אין מטלטלין נקנין בשטר דיש לומר דהואיל וטרח למכתב שטרא גמר ומשעבד נפשיה שהרי אפילו באמירה בעלמא יש דבריס שנקנים כדקאמר בסמוך ועוד דשמעינן ליה לרבי יוחנן בהזהב (ב"מ דף מט.) הטוען מתנה מוטעת לחבירו קנה אע"פ שלא הגיע לידו דגמר ומקני הכא נמי מתוך שטרא ליתנם בשטר בכה"ג גמר ומקנה ומסיק כתנאי ערב היוצא אחר חיתום שטרות ואתם עצמו היטב אני פלוני בן פלוני ערב ומעכשיו הוא משתעבד ומעכשיו אתיא שפיר ההיא דגיטין (דף כא. וש"ס) אבל לפי' הקונטרס דמטעם הודאה לא כתב בו אלא ואני ערב ומסר לו השטר בפני עדים ופליגי בן נגס ורבי ישמעאל אי הוית הודאה אי לאו ואם תאמר אמאי לא הוי שיעבוד בזה השטר כעדי מסירה י"ל דלא חשיב האי שטר לאשתעבודי ביה כיון שאין כתוב בו שם הערב אלא כתיבתו דכיון שאין מוכיח מכתיבתו שהוא מסרו לא מצי לאשתעבודי ביה וא"ת אמאי נקט אחר חיתום שטרות ה"ה קודם חיתום שטרות דהוו מיפלגי וי"ל דלהכי נקט אחר חיתום דקודם חיתום אין רגילות לכתוב לשון גרוע אבל לאחר חיתום רגילות הוא לכתוב לשון גרוע בשטר משום שהלוואה כבר נעשית ולפי' ר"ת דמיירי בשטר גמור ליכא למימר דהא דנקט לאחר חיתום משום דקודם חיתום גבי לכ"ע אפי' אלא בשעת מתן מעות דהא בן נגס כריס לקיים ולדידיה לא מצי לאשתעבודי בשטרא אלא להכי נקט לאחר חיתום דאז מוכחא מילתא דלאחר מתן מעות היה אבל קודם חיתום מוכח מילתא דקודם מתן מעות הוא ובהא מודה בן נגס דמשתעבד אבל לאחר חיתום פליג דמוכחא מילתא דלאחר מתן מעות הוא דאי קודם מתן מעות הוה להו לאקדומי לחיתום אלא לא יכלו להקדימו וכ"ת משום הא ליכא הוכחה דלהכי לא הקדימו לחיתום דלא ליגבי ממשעבדי שהרי *אי הוה קודם מתן מעות הוה ליה לפרושי אי נמי למיכתב הערבות בלא וא"ו דהיכא דלא כתב וא"ו לא קיימי הערבים עליה אלא מלתא בחפי נפשה הוא כדמסיק בב"ב בסופו (דף קטו.) (ג) *וקשה לפי' ר"ת הואיל ומוקי להאי כתיבת ערבות שהוא שטר גמור להתחייב בו כשמוסר לו בפני עדים מהיא טעמא שמחוייב שם דבר יתחייב לו שיעבוד נכסים נמי ע"י עדי מסירה כמו אם לוה ממנו דעדי מסירה מפקי ליה לקלא כדמוכח בכמה דוכתי וא"ת הביא ראיה לדבריו מירושלמי דרבי יוחנן ורש"ל אמרי בכה"ג שלא נתחייב לו קודם לכך דפריך במה נתחייב זה לזון את בת אשתו לא כן אמר רבי יוחנן ורשב"ל הכותב שטר חוב לחבירו בחזקת שהוא חייב ונמצא שאינו חייב אינו חייב לו כלום ואף על פי שלפי הירושלמי קשה דרבי יוחנן אדרבי יוחנן אין לחוש דבכמה דוכתי פליג אגמרא שלנו:

ניתנו

[עי' כתוס' שם ד"ה והלכה]

[ע"ל אי הוה בשעת מתן מעות ה"ל לפרושי כו' רש"ל]

[ע"ל וקשה לר"י לפירוש הקונטרס הואיל ומוקי לה כו' רש"ל]

[עי' כתוס' לעיל נג. ד"ה אלא אליבא דבן נגס ולקמן קט. ד"ה תנאי]

בכורות נא.

[שם נא:]

גיטין כא. ב"ב קעה:

[עי' היטיב סוגיא דב"ב קעג:]

נוסא
האם אחר ר' יוחנן ור"ל (בענין כתב "אני ח"ב מנה לבעלוני "ומאיר בבני דנים) אם אחר תנאים

תוספות רי"ד

כתיבה זו הלוהו אלא בינו לבינו בלא דבר ועכשיו בא להודות לו כך הוא אם הודה לו בכתב כמו שהודה לו בפה ולא אלימא הודאת כתיבתו מהודאת פיו דכת"י הוא כאילו הודה לו בפני עדים דמי אבל לא אלימא כמ"ד להו אתם עדי וקי"ל דר"ל ור"י הלכתא כר"י. עיין בערך נ"ב בס"ה:

הגהות הב"ח

(א) תוס' ד"ה כתנאי הר"ש עם ד"ה אליבא: (ב) שם ד"ה אליבא. וקשה לפי' הקונט' הואיל ומוקי לה לגאי: